

poludne ob 10. uri v Ribnici. Biki so nakupljeni iz državne podpore, ter bodo prodani potom javne dražbe onim kranjskim gospodarjem, ki se zavežejo bika najmanj dve leti za pleme obdržati.

— Tatove, ki so v Ljubljani in okolici, izrekoma zadnjič pri Bobenčku na Glincah, mnogo pokradli, zasčila je ljubljanska policija; eden tatov imenuje se Prelovšek, ki je vkradeno blago skrival pri svoji pajdašici, cigararci Juliji Lovše v Rožnih ulicah št. 27. Jeden tat pa se imenuje Colnar.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Z Dunaja dne 29. aprila. (Iz državnega zbora. Nekoliko družih novic.) O državnozborski seji prejšnjega torka (dne 24. aprila) omeniti mi je še nekoliko iz budgetne razprave. — Pri naslovu „državna policija“ notranjskega ministerstva nastala je zelo živahna razprava med policijskim predsednikom baronom Krausom in poslancem Kronawetterjem. Ta je trdil, kako grdo in krivično z delavci ravna policija, da celo daje zapeljavat jih, da bi se pokazali anarhiste, potem pa se zapirajo in obsojajo, akoravno ni sploh videti nikjer sledu anarhističnih početji. Po dolgi zatožbi Kronawetterjevi, odgovarjal je policijski predsednik Kraus še obširneje ter je ravnanje policije opravičeval izrekoma s tem, da je dokazaval, kako vse drugače se vidi vsak čin posameznika s stališča policije, kateri je znano, kaj delajo drugi enaki krogi in kaj se godi drugod tako, da se more vsako dejanje presojevati v svojem celotnem pomenu v zvezi z drugimi.

Dalje govorili so še pri tej točki Türk, Pernerstorfer in Sturm ter je bila nazadnje sprejeta z glasovi desnice zoper vse levičarje razun dveh. Koncem seje izročila se je interpelacija poslanca Vošnjaka in tovarišev do naučnega ministerstva glede razpusta paralelk pri gimnaziji Celjski.

Dne 25. aprila odgovoril je minister grof Taaffe na interpelacijo dr. Engel-ovo zaradi postavnega vredjenja domovinske pravice, rekoč, da so se nekatere dežele izrekle za, nekatere zoper vladni načrt. Naučni minister zahteva dodatnega kredita za zgradbo dveh poslopij za gimnazijo v Gradcu, svota v ta namen potrebna, presega 350.000 gld.

Pri naslovu 4. poglavja 7. notranjega ministerstva prišel je k besedi slovenski poslanec Pfeifer, ki je z živo, mnogokrat šaljivo osoljeno besedo obsojal staro naredbo zoper epidemične nalezljive bolezni, kolero, koze itd.

Vladni zastopnik Kusi je sicer odgovoril takoj na pritožbe glede pomanjkljivosti odločnega postopanja vladnih zdravstvenih oblastev nasproti kozavosti na Kranjskem, toda trditev Pfeiferjeva, da se take bolezni po-

sebnost zato toliko širijo, ker se takoj pri prvih slučajih ne postopa dosti strogo, ostala je neovržena.

Pri naslovu 7. tožil je poslanec Hren, kako slabo speljana in kako silno je preložitve potrebna dolenjska državna cesta z Ljubljane do Metlike, z zahtevo, da naj se v to odločene svote povekšajo. Ker je predsednik ta predlog dejal takoj na glasovanje zoper namen predlagateljev in ker je redna navada, da se ne privoli nikdar večja svota, kakor jo vlada zahteva, bil je predlog Hrenov zavržen.

Dne 26. aprila, v četrtek bilo je v razpravi zadnje poglavje notranjega ministerstva: „vodne zgradbe“. Vpisanih je bilo mnogo govornikov in govorilo se je o vredjenji Donave, Morave in pa Save. O vredjenji in zgradbi Save govoril je poslanec dr. Poklukar naglasujoč nujnost zgradb pri Gorenji Savi, dalje pod Črnuškim mostom v brambo vasi Stožice in Tomačevu, konečno priporočal je, da bode pri zgradbi Ljubljansko-Kamniške železnice koristno in ceneje, ako se napravi skupni trdni most čez Savo, ki bode služil ob enem prometu na državni cesti in pa po železnici.

Storil je konečno predlog v tem smislu, ki je bil oddan praviloma budgetnemu odseku.

Koncem seje pričela se je razprava vojne postave in pa proračun brambovskega ministerstva, ta predmeta, dognana sta bila včeraj soboto 28. aprila, v ponedeljek pa se prične ojštra borba zoper Gautscha.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Po deževji in sneženji minulega tedna, nastalo je v naravi lepo akoravno še hladno vreme. Prav nasprotno pa je vreme v državnem zboru. Minuli teden razpravljalo se je primeroma mirno ministerstvo za deželno brambo in pa postava zaradi priteznanja rezervistov prvega leta, kadar bi bila sila; ta teden takoj v ponedeljek, pa se je pričela viharina borba zoper naučnega ministra Gautscha. — Govorniki prvega dneva bili so: Křepek, Herold, Dumreicher, Rieger. Prvi govornik opiral se je poglavito konfesionalni šoli, dalje je tožil, kako se zatira nemštvo na Češkem. — Herold, Mladočeh, pa je s srečnimi in krepkimi besedami udrihal po Gautschu, kako brez postavne podlage zaukazuje nemške šole, kako si prizadeva z vsakojakimi pretvezami preprečiti ustanovitev slovanskih, izrekoma čeških šol, akoravno je dokazano vse, kar zahteva postava slovanskim učnim zavodom, slovanskim profesorjem in učiteljem, slovanskim knjigam nasproti vpeljal je zaprto število (numerus clausus), le da bi zatrl življ slovenski. Herold govoril je z izredno ojštrostjo, pa tudi z zasluženjo pohvalo desnice. — Edin zagovornik Gautsch bil je levičar Dumreicher, centraliet po kopitu Schmerlingovem, samo da je vrh tega tudi absolutist, ker ustavne prostosti ne veljajo prav nič. Edino kar je Dumreicher Gautschu očital je to, da se vse premalo ponemčava, tako, da bi se desnici zbornice moral Gautsch videti prav v svitu angelja milosti.

Dr. Rieger potem poprimo besedo in spominja najpred Dumreicher-ja na to, da ideali njegovi iz prejšnjega in sedanjega stoletja počenši z Marijo Terezijo doli do Meternika morejo prijetni biti govorniku, to da sedaj živimo v dobi ustavnega življenja, ustavne prostosti. Vpraša naj se govornik sam, kje hoče v Avstriji zadobiti vočino za njegove načela, drugače, ko bi štel tako, kakor zadnjič pri glasovanju o dispozicijskem zakladu. Duh stoletja in pa večina avstrijskih narodov zahteva narodna prostost, katero nam zagotavlja tudi naša ustava. Stranka, k kateri spada Dumreicher, imenovala se je dolgo časa „ustavoljubna“. Odkar bi bilo pa potrebno postalo izvršiti dejansko narodno prostost izraženo v ustavi, pa je zgubila ona stranka svoje ime, liberalnosti, katero si je tudi rada prikladala, pa ni mogla zgubiti, ker liberalna v pravem pomenu besede nikdar ni bila. Potem omenjal je Rieger samo memo grede predloga Lichtenstein-ovega rekoč, da šolstvo razue vseučilišč spada v področje deželnih zborov in državni zbor sme po ustavi sklepati samo o glavnih načelih šolstva. Le po ustavolomu bila je taka šolska postava mogoča, kakoršna je v veljavi sedaj. Glede verske šole rekel je Rieger, da je češki narod prostomislec, pa je tudi veren in zato tudi prepušča vsakemu, da se zveliča po svoji veri.

Potem prestopil je dr. Rieger k posameznim tožbam zoper Gautscha; omenja pred vsem kako se z dvojnato mero meri pri vseučiliščih. Češko vseučilišče v Pragi še nima teologične fakultete, ministru še na misel ne pride zvršiti dotično postavbo; češko vseučilišče šteje 800 učencev več kot nemško in vendar se obrača za to nad 100.000 gld. manj, ne glede na poslopje, v katerih biva, katera so v resnici sramotna. O srednjih šolah je obširno in resnično govoril in tožil predgovornik Herold, pa vendar omenja še gimnazij v ogerskem Hradiš-u, kjer je zdavnej že obljubljen, da država prevzame tamošnjo češko gimnazijo v svoje oskrbovanje, kar bi ostalo samo par tisoč na leto. In razmere tam so take, da vsaj na osem mil v okolici ga ni Nemca, temveč sam Čeh, vendar pa država vzdržuje v tem mestu celo višjo nemško gimnazijo, ako ravno šteje samo 150 učencev na 8 razredih, noče pa v svoje oskrbovanje prevzeti tamošnje češke nižje gimnazije, ki samo v 4 razredih šteje 300 učencev.

Dalje omenja Rieger nekaterih pritožb poljskega naroda in tožb Slovencev glede šolstva ter sklepa z odločno izjavo, da Čehom nikakor ni volja, zadovoljevati se z daljnimi obljubami, da ne zahtevajo milosti, temveč samo svoje dobre pravice, katere zagotavlja ustava in katere izpolniti je cesar obljubil v svojem prestolnem govoru. (Zadnje stavke svojega govora naglašal je Rieger z nenavadno odločnostjo in slovesnostjo.)

Včeraj, dne 1. maja pričela se je razprava z obširnim govorom naučnega ministra Gautscha-a, v katerem se je obračal zoper načela Dumreicher-jeve z zgodovinskega in političnega stališča rekoč, da je njegovo sta-

lišče to, da prepusti deželam in narodom, kar je njihovega, državi pa pusti, kar je za njene namene potrebnega, dalje pobijal je osebne napade Dumreicher-jeve. Heroldov govor pobijal je bolj formalno, kot stvarno, ter činov, katere je navedel Herold ni mogel zanikati, ker so istiniti. Bistvo odgovora moraló bi biti v tem, kar je odgovoril dr. Rieger-ju, pa kakor naravno, prav ta del ministrovega govora imel je jako malo vsebine.

Glede čaških zahtev ni obljubil tako rekoč nič, glede slovenskih zahtev ponovil je to, kar je izrekel že v budgetnem odseku. Izrekel je sicer, da se bode držal načela, da mora v ljudskih šolah, ki so Slovincem namenjene, biti učni jezik slovenski z varovanjem odločevalne pravice starišev in pa v kolikor mu glede tega doidejo pritožbe. Tudi glede slovenskih paralelk izrekel je nekoliko obetajočih besed. Pa ves govor Gautsch-ev naletel je na neverne ušesa in tihota groba vladala je po vsi zbornici, ko je „fenomenalni“ minister končal svoj „veliki“ govor. To najboljše znači sedanjí položaj.

Za Gautschem govoril je znani Bendel (starokatolik) skoraj celo uro.

Potem prišel je k besedi naš poslanec Klun, ki je v 1½ uro dolgem govoru živo slikal šolske težnje slovenskega naroda. Glasna pohvala spremljala je zanimiv govor njegov, ploskanje pa in živahno čestitanje sklep njegove filipike, ko je izrazil popolno nezaupnico sedanjemu naučnemu ministru. Govor Klunov priobčimo do besede pri drugi priliki.

Zadnji govornik dneva bil je protigovornik staročeh Hevera. Za njim sklenila se je včerajšnja seja brez glasovanja in ne da bi se bil stavil predlog na sklep razprave.

Nemška. — Slovanski in izrekoma polski svet spremljal je nekatere čine sedanjega nemškega cesarja z zanimanjem in zadovoljnostjo; cesar povzdignil je namreč grofa Radolinskega za svojega glavnega adjutanta in kmalu potem v kneževski stan; dalje povzdignil je v kneževski stan še tri druge poljske plemenitaše, nekoliko pa jih je imenoval za člene gosposke zbornice. Iz vsega tega sklepajo, da si prizadeva bolni cesar potolažiti poljski narod in tudi po moči popraviti one krivice, katere mu prizadevajo nečloveške ponemčevalne naredbe kneza Bismark-a.

Glede zdravja cesarjevega dohajale so celi teden primeroma zelo povoljna poročila, vendar pa z omejitvijo, da bolnik ne sme zapustiti postelje, akoravno je mrzlíca pojenjala in se po hujšem zadnjem napadu zgubljene moči zopet povračajo. Telegram od včerajšnjega dneva pa naznanja, da je bila zadnja noč zopet manj dobra, spanje večkrat moteno in mrzlíca zopet nekoliko hujša.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 2. maja ob 3. uri 15 minut popoldne.

Po včerajšnjem govoru ministra Gautscha je hudo vršelo v desniških krogih. Vsled izrečene solidarnosti vladine, videti je bil minister-ski prevrat neizogiben. Danes obrnilo se je na boljše. Slovincem in Čehom omogočeno je glasovati za „centrale“ naučnega ministerstva.